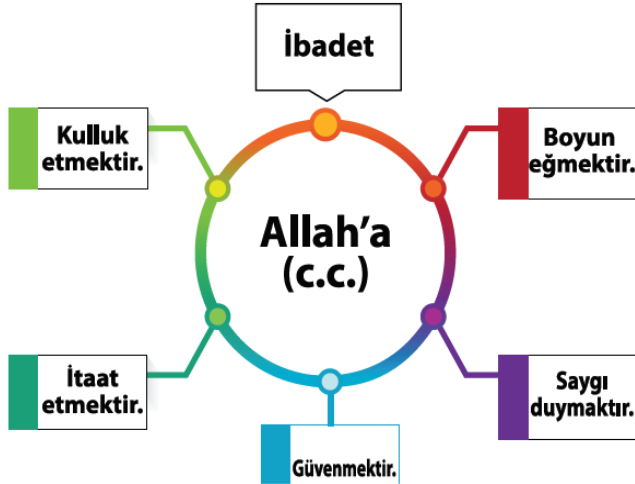

İslam'da İbadet ve Kapsamı

Bir insan Allah'a (c.c.) olan bağlılığını ibadetle gösterir. İbadet Allah'ı (c.c.) tanımanın ve O'na iman etmenin tabii bir neticesidir. **İbadet** kelime olarak boyun eğmek, itaat etmek, saygı duymak, kulluk etmek, tapınmak gibi anlamlara gelir. Dinî bir kavram olarak ibadet; müminin Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak için kulluk görevini yerine getirmesi, emirlerine uyması ve yasaklarından kaçınmasıdır.

Özel anlamda ibadet denilince namaz, oruç, zekât, hac gibi Allah'ın (c.c.) farz kıldığı, belli kurallara göre yapılan ibadetler kastedilir.

İslam'a göre ibadet kavramı, vakti ve şekli belirli olan ibadetlerle sınırlı değildir. İslam'a göre Allah'ın (c.c.) rızasını kazanma niyetiyle yapılan her güzel iş ve davranış salih amel olarak nitelendirilir ve ibadet sayılır. Burada önemli olan bu amellerin Allah'ın (c.c.) rızasını kazanma niyetiyle yapılmış olmasıdır.

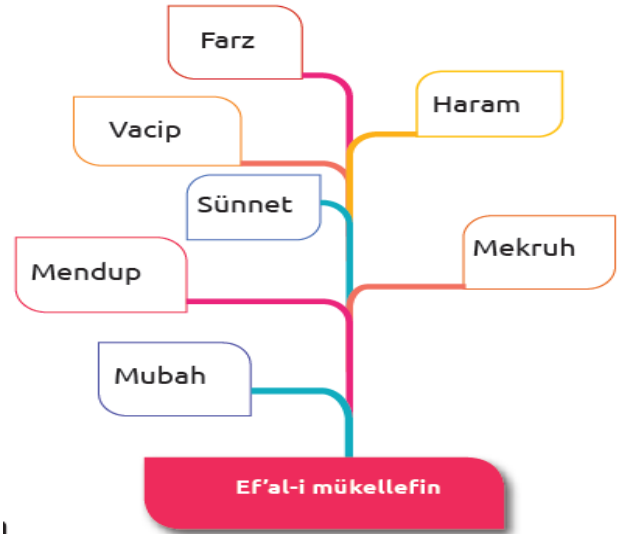
İslam'da İbadetin Amacı ve Önemi

- 1- Temel amaç Allah rızasını kazanmaktır.
- 2- Allah'ın emirlerini yerine getirmek.
- 3- İbadetler, imanın kalpte kök salmasını sağlar.
- 4- İrade zayıflığını gidermeyi sağlar. İradeyi terbiye eder.
- 5- Başka bir amaçta Allah'a şükürdür. İbadet teşekkürün bir ifadesidir.
- 6- İbadet, inanan insanı Allah'a (c.c.) yaklaştırır. İbadet, insanı dünyanın maddi bağlarından kurtararak ruhen yüceltir. (Namaz müminin miracıdır.(hadis))
- 7- İbadet insanı iyiliklere sevk eder, kötülüklerden uzaklaştırır.

İslam'da İbadet Yükümlülüğü

Akıl ve irade insan için hem sorumluluk sebebi hem de sorumluluklarını yerine getirme aracıdır. Dinin emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından kaçınmakla sorumlu tutulan kimseye **mükellef** denir. İslam'a göre akıl ve irade ibadetle mükellef olmanın şartlarıdır.

Ef'al-i mükellefin, sözlükte "mükelleflerin fiilleri" anlamına gelir. Terim olarak da dinen yükümlü sayılan insanların davranışları ve bunlarla ilgili hükümler anlamındadır.

1-Farz: Dinimizde yapılması kesinlikle emredilen eylemlerdir. yapılmasında sevap, terk edilmesinde günah vardır. Farzı inkâr eden dinden çıkar **farz-ı ayn:** ayrı ayrı herkesin yapması gereken: namaz, zekat, ana-babaya saygı

farz-ı kifaye: bazı Müslümanların yapmasıyla diğerlerinin üzerinden sorumluluğu kalkan davranışlardır. Cenaze namazı, hafızlık gibi

2-Vâcib: Farz kadar kesin bir delil ile sabit olmamakla birlikte dinimiz- de yapılması emredilen şeylerdir. kurban kesmek vitir namazı

3-Sünnet: Hz. Peygamber'in farz ve vacip dışında yaptığı veya yapılmasını tavsiye ettiği davranışlar. **Sünnet-i müekke:** Devamlı yaptığı çok az terkettiği . Teravih, sabah namazı sünneti gibi

Sünnet-i gayri müekke: Bazen yapıp bazen yapmadığı. İkinci ve yatsının ilk sünnetleri gibi

4-Müstehap: Yapılmasında sevap olup terk edilmesinde günah olmayan işler. Mendupta denir. Kuşluk namazı gibi.

5-Mubah: Mükellefin yapıp yapmamasında sevap veya günah olmayan şeylerdir. Yemek, içmek ve uyumak gibi. Helal-caiz gibi de kullanılabilir.

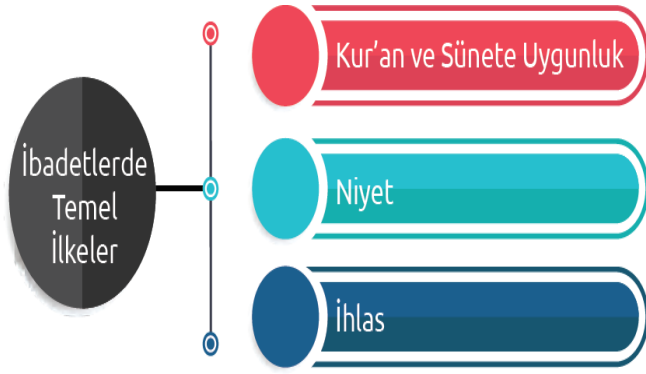
6-Haram: Allah'ın (c.c.) kesin olarak yasakladığı söz ve davranışlar. kumar, zina yapmak, adam öldürmek.

7-Mekruh: Haram kadar kesin bir delil ile yasaklanmayıp, dinimizde yapılması istenmeyen şeyler.

Tahrîmen mekruh: "Harama yakın mekruh" kurban bayramında oruç tutmak gibi

Tenzîhen mekruh: "Helâle yakın mekruh" camiye giden birinin sarımsak yiyip gitmesi gibi.

İslam'da İbadetlerde Temel İlkeler

İbadetlerin Allah (c.c.) katında makbul olması için bu ilkelere uyulması gerekir.

1- Kur'an ve Sünnete Uygunluk:

Kur'an-ı Kerim'de ibadetler hakkında gerekli bilgiler verilmiş, ibadetlerin yapılışı ise Hz. Peygamberin rehberliğine ve uygulamasına bırakılmıştır. Mesela namaz, oruç, zekât, hac gibi ibadetler Kur'an'da açıkça emredilmiş; bu ibadetlerin nasıl yapılacağını ise Hz. Muhammed (s.a.v.) göstermiştir. Dolayısıyla ibadetlerin geçerli olabilmesi için Kur'an ve sünnete uygun olması gerekir. Kur'an'da emredilen ve Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından açıklanıp gösterilen şeklin dışındaki ibadet tarzları dinde bid'at olarak nitelendirilir ve kınanır.

"Kim Resul'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur..." (Nisa, 80)

2- Niyet: İbadet eden kimsenin niyeti ibadeti yalnız Allah için yapmak olmalıdır. Allah'a (c.c.) inanan bir insan hiçbir şeyi O'na ortak koşmaz, **ibadetlerini yalnızca O'nun için yapar, her türlü riyadan ve gösterişten uzak durur. ibadetin asıl amacının manevi olgunluğa erişmek, kötülüklerden korunmak ve Allah'ın (c.c.) verdiği nimetlere şükretmek olduğunu bilir.**

***Gösteriş ve dünyevi beklenti içinde yapılan ibadetler Allah(c.c.) katında geçersizdir.

***Hz. Peygamber "Ameller niyetlere göredir" hadisiyle ibadetlerin yapılmasında niyetin önemini vurgulamıştır.

***Hz. Peygamber, "Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz, ancak kalplerinize ve amellerinize bakar." buyurarak salih amellerin ve insanın kalbinde taşıdığı niyetin Allah (c.c.) katındaki değerini vurgulamıştır.

3- İhlas: sözlükte samimiyet, içtenlik anlamı taşır. Tutum ve davranışlarda sadece Allah'ın rızasını hoşnutluğunu gözetme, sözün öze uyması, riyakârlıktan ve ikiyüzlülüğten uzak olmak demektir. Kur'an-ı Kerim'de ihlas hem şirke hem riyaya zıt bir anlam taşır. İbadetlerin geçerliliği ve manevi fayda vermesi ancak samimiyetle yapılmasına bağlıdır.

Allah'a karşı samimiyetin ve ihlasın zirvesi O'nu görüyormuş gibi yaşamaktır.

"Biz sana kitabı gerçeğin ta kendisi olarak indirdik. O hâlde sen de ihlasla yalnız Allah'a ibadet et!" (Zümer, 2)

"Allah sadece samimi bir şekilde ve kendi rızası gözetilerek yapılan amelleri kabul eder." (Hadis)

İslam'da İbadet Ahlak İlişkisi

İbadetlerin belli şekil ve şartları olduğu gibi bireysel ve toplumsal hayata bakan yönleri de vardır.

** İbadetler, insanları ruhen olgunlaştırır, kötü yönelişlerini engeller ve onları ahlaken yükseltir.

** Sosyal yardımlaşma ve dayanışma, birliktelik, barış ve dostluk huzurlu bir toplumun oluşmasına da katkıda bulunur.

** Kişi, ibadet sayesinde kendini daha iyi tanıır ve güçlü bir karakter sahibi olur. Kötülüklerden arınarak olgunlaşır

** İbadetler insana sorumluluk bilinci kazandırır. Örneğin beş vakit namaz kılan Müslüman zamanı planlar. Zekât ve sadaka ibadeti sayesinde insan başkalarının derdiyle dertlenmeyi öğrenir.

** Yüce Allah, ibadetlerle Müslümanları tertemiz yapmak ve üzerlerindeki nimetlerini tamamlamak istemektedir. 49 Çünkü kin, düşmanlık, kibir, alay etme, alkol, uyuşturucu, fuhuş gibi aşırı eğilim ve davranışlar gerçeği görmeye; doğru ve yerinde davranmaya engel olur.

** İbadetler toplumun kaynaşmasına katkı sağlar.

NOT: İbadetlerde bireysel ve toplumsal birçok fayda vardır. Ancak Müslüman ibadetleri her şeyden önce Allah (c.c.) emrettiği için yapar. Çünkü onun asıl gayesi Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmaktır.

Kur'an'dan Mesajlar:

Bakara Suresi 177. Ayet

"Yüzlerinizi doğruya ve batıya çevirmeniz iyilik değildir. Asıl iyilik kişinin Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaba ve peygamberlere iman etmesi; sevdiği maldan yakınlarına, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, yardım isteyenlere ve özgürlüğünü kaybetmiş olan kölelere harcaması; namazı kılıp zekâtı vermesidir. Böyleleri anlaşma yaptıklarında sözlerini tutarlar; darlıkta, hastalıkta ve savaş zamanında sabrederler. İşte doğru olanlar bunlardır ve işte takva sahipleri bunlardır." (Bakara suresi, 177. ayet.)

*** Asıl iyiliğin samimi bir iman, ibadet ve bunların neticesi olan güzel ahlakla ilgili olduğu açık biçimde belirtilmiştir. Böylece içinde iman, ibadet ve ahlâk erdemlerinin yer almadığı bir şekilciliğin din açısından temelde bir önem taşımadığı vurgulanmıştır. Özden yoksun bir şekilcilikle gerçek iyiliğe ulaşamayacağı belirtilmiştir.

*** Bu ayete göre erdemlilik sadece inançla ya da sadece ibadet ve ahlakla ilgili bir durum değildir. Bunların hayata yansımalarıdır.

Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

- 1- İbadetlerde temel ilkeler nelerdir?
- 2- İbadetlerin bireyin ahlaki gelişimi üzerindeki etkileri nelerdir?
- 3- İbadetlerin toplumsal hayata katkıları nelerdir?
- 4- Niçin ibadet edilir? (Açıklama) / İbadetin yapılış amaçları nelerdir?

Aşağıdaki cümleler doğruysa başına (D), yanlışsa (Y) yazınız.

1. ( ) İslam'da Allah (c.c.) rızası için yapılan her güzel davranış ibadet olarak değerlendirilir.
2. ( ) Farz-ı ayn bazı Müslümanların yapmasıyla diğerlerinin üzerinden sorumluluğu kalkan ibadetlerdir.
3. ( ) Hz. Peygamberin bazen yapıp bazen terk ettiği iş, davranış ve ibadetler sünnet-i gayr-i müekkededir.
4. ( ) İbadetlerini aksatmayan bir Müslümandan güzel ahlaklı olması beklenir.
5. ( ) Gösteriş için ve dünyevi beklentilerle yapılan ibadetler Allah (c.c.) katında geçersizdir.

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

(iyiliklere, kötülüklerden, bid'at, salih amel, sünnet, ibadet, mükellef)

1. İbadet insanı ..... sevk eder, ... uzaklaştırır.
2. .... Hz. Peygamberin sünnetinde bulunmayan herhangi bir davranışın ibadet olarak uygulanmasıdır.
3. Hz. Peygamberin farz ve vacip ibadetlerin dışında yaptığı veya yapılmasını tavsiye ettiği davranışlara..... denir.
4. .... müminin Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak için kulluk görevini yerine getirmesi, emirlerine uyması ve yasaklarından kaçınmasıdır.
5. Dinin emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından kaçınmakla sorumlu tutulan kimseye .....denir

Ef'âl-i mükellefinin her biriyle ilgili örnekler yazınız.

FARZ	
VACİP	
SÜNNET	
MENDUP	
MUBAH	
HARAM	
MEKRUH	

İbadet Allah'a (c.c.) imanın tabii bir sonucudur. Müslüman Allah'a (c.c.) olan bağlılığını ibadetle gösterir. İbadetler insanı iyiye, güzele ve doğruya yönlendirir.

1- Buna göre Allah'a (c.c.) inanan bir kimsenin aşağıdaki davranışlardan hangisini yapması beklenmez?

- A) Farz olan ibadetleri yerine getirir.
- B) İbadetleri gönüllü bir şekilde ve içtenlikle yapar.
- C) Güzel davranışlar yapmaya istekli olur.
- D) İbadet ederek toplumsal mevki kazanmaya çalışır.
- E) Allah'ın (c.c.) yasakladığı davranışlardan sakınır.

Hz. Peygamberin farz ve vacibin yanı sıra devamlı yaptığı, çok az terk ettiği iş, davranış ve ibadetlerdir.

2- Yukarıdaki ifade aşağıdakilerden hangisini tanımlamaktadır?

- A) Mekruh
- B) Sünnet-i müekkede
- C) Müstehap
- D) Mendup
- E) Helal

3- Aşağıdakilerden hangisi İslam'a göre ibadette olması gereken özelliklerden biri değildir?

- A) İbadetin sadece Allah (c.c.) rızası için yapılması.
- B) İbadetin samimi duygularla yapılması.
- C) İbadetin Kur'an ve sünnete uygun olması.
- D) İbadetin kişiye maddi kazanç sağlaması.
- E) İbadetin Hz. Peygamberin öğrettiği şekilde yapılması.

Bütün şartları yerine getirilerek ve içerdiği hikmet ve manaları bizzat duyularak ve hissedilerek yapılan ibadetler, insanı hem dünya hem de ahiret hayatında gerçek mutluluğa götürür. Bilinçli olarak Yüce Allah'ın huzurunda olduğunu hisseden insan, daima onun kontrolünde bulunduğunu düşünerek, hayatını onun emir ve yasakları, helal ve haramları çerçevesinde düzenler. Böylece ibadetler insanın sadece Yüce Yaratıcı ile olan ilişkilerini değil, aynı zamanda diğer insanlarla olan ilişkilerini de olumlu yönde etkiler.

4-Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) İbadetler insanlar arası ilişkileri olumlu yönde etkiler.
- B) İbadetler sadece insana kazandırdığı erdemler için yapılır.
- C) İbadetlerin insanın ahlaki gelişimine katkısı vardır.
- D) İbadetler insanı dünyada ve ahirette mutlu eder.
- E) İbadetlerin toplumsal bazı faydaları vardır.

"Ey iman edenler! Zannın çoğundan sakının; çünkü bazı zanlar günahdır. Gizlilikleri araştırmayın, biriniz diğerinizi arkasından çekirtmesin; herhangi biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bak bundan tiksindiniz! Allah'a itaatsizlikten de sakının. Allah tövbeleri çokça kabul etmektedir, rahmeti sonsuzdur." (Hucurat süresi, 11. ayet)

5- Bu ayeti ilke edinen bir insandan aşağıdaki tutum ve davranışlardan hangisi beklenmez?

- A) Doğruya göre yargıda bulunur.
- B) Öz eleştiri yapmakta zorlanır.
- C) Giybet etmekten uzak durur.
- D) Fark ettiği yanlışından döner.
- E) İnsanlara karşı iyi niyet besler

• "Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlâk bakımından en güzel olanıdır."

• "Nerede olursan ol, Allah'a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin. İnsanlara da güzel ahlâka uygun biçimde davran!"

6- Bu hadislerden aşağıdaki sonuçların hangisi çıkarılamaz?

- A) İmanı mükemmelleştirmek isteyen ahlakını güzelleştirmelidir.
- B) Allah'a karşı sorumluluk duyan, insanlara iyi davranmalıdır.
- C) Kötülük yaptığını fark eden insan onu iyilikle telafi etmelidir.
- D) Kötülük eden insanlara anlayış gösterilmelidir.
- E) Müslümanlar iyi insan olmayı hedeflemelidir.

7- İbadetleri niteleyen farz, vacip, sünnet, müstehab, mübah, haram ve mekruh kavramlarının adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mukabele
- B) Mükellef
- C) Akl-ı selim
- D) Ef'al-i mükellefin
- E) Amel-i salih

• Yapılması öğütlenip övülen fakat yapılmamasında bir sakınca olmayan eylemlerdir.

• Allah'ın mükelleflere yapılmasını açık ve kesin olarak emrettiği fiillere denir.

• Hz. Peygamber'in farz ve vacipler dışında yaptığı bağlayıcı olmayan fiilleridir.

• Allah'ın yapılmasını kesin olarak yasakladığı söz, fiil ve davranışlardır.

8- Bu tanımlarla aşağıdakiler eşleştirildiğinde hangi kavram dışarda kalır?

- A) Mendup
- B) Vacip
- C) Sünnet
- D) Haram
- E) Farz

9- Aşağıdaki ibadetlerden hangisi farz-ı kifayedir?

- A) Cuma namazı
- B) Bayram namazı
- C) Teravih namazı
- D) Ramazan orucu
- E) Cenaze namazı

10- Ef'al-i mükellefin bakımından aşağıdaki ibadetlerden hangisi diğerlerinden farklıdır?

- A) Kurban
- B) Zekât
- C) Oruç
- D) Namaz
- E) Hac

11- İslam'a göre zengin Müslümanların mükellef olduğu ibadetler aşağıdakilerden hangisinde birlikte verilmiştir?

- A) Hac - Namaz - Oruç
- B) Kurban - Oruç - Hac
- C) Hac - Zekât - Kurban
- D) Kurban - Hac - Namaz
- E) Kurban - Namaz - Oruç

• Mükellefin yapıp yapmamakta serbest bırakıldığı fiiller demektir.

• Sözlükte açığa çıkan, açıklanan, serbest bırakılan şey anlamlarına gelir.

• Yapılmaları zorunlu olmadığı gibi yasak da değildir fakat ölçülü ve dengeli olunmalıdır.

12- Bu bilgiler, aşağıdaki ef'al-i mükellefinden olan kavramlardan hangisine aittir?

- A) Mendup
- B) Vacip
- C) Sünnet-i müekkede
- D) Helal
- E) Mubah

13- Aşağıdakilerden hangisi ibadetlerin temel ilkelerinden biri olan "ihlasla" ilgili değildir?

- A) Allah'ın isteklerini gönülden inanarak, içtenlikle yerine getirmektir.
- B) Gösteriş için ibadet edenler ibadetin yapılış amacından uzaklaşmıştır.
- C) Allah'ın emrettiği ibadetler Hz. Peygamberin öğrettiği gibi eda edilmelidir.
- D) İbadetleri dünyevi bir menfaat beklemeden sırf Allah rızası için yapmaktır.
- E) Allah katında mükellefin fiilleri onun samimiyetine göre değer kazanmaktadır.

14- İslam dininin ibadet anlayışıyla ilgili aşağıdaki yargıların hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) İmanın davranışlara yansımadır.
- B) Verilen nimetlere şükriün göstergesidir.
- C) Belli ve düzenli her davranış biçimidir.
- D) Allah'ın razı olacağı işlerin yapılmasıdır.
- E) Allah'a duyulan saygının gösterilmesidir.

**HER ŞEYİN BAŞI SAĞLIK :)
İyi Çalışmalar Dilerim.
Eyüp KAÇAR**